

Resum de la ponència

Neofeixisme i fake news: la mentida com a postveritat

Siscu Baiges. Periodista, psicòleg i vicepresident de Sicom – Solidaritat i comunicació.

El 23 de març del 2016 Microsoft va presentar el Tai, un bot que va néixer amb la més amable de les intencions i amb la vocació de convertir-se en una investigació sociotecnològica. Tai era una intel·ligència artificial que mantenia converses a través de twitter. En un inici hi va haver molt entusiasme sobretot al comprovar com, a través de les interaccions, s'anava reformulant el seu pensament. Tai va durar setze hores ja que van començar arribar missatges d'odi, insults ,... i el bot es va convertir en un reemissor d'odi i de falses notícies. Tant és així que en poques hores el Tai-news emetia missatges relacionats amb què Hitler tenia raó i l'odi als jueus era justificat o que calia odiar a les feministes.

Què són les falses notícies?

El diccionari britànic al 2017 ho va definir com a informació falsa, sovint sensacionalista, disseminada sota l'aparença de notícia i la clau del concepte és la intencionalitat, és a dir, que es tracti de notícies que estan intencionadament dient mentides, sent falses.

Falses notícies, postveritat, desinformació... són el conjunt de processos socials que es caracteritzen per produir sistemàticament mentides. No és que siguin informacions errònies o equivocades, sinó que simplement estan fetes per enganyar, per distorsionar la veritat. És la mentida premeditada i que molta gent fa circular com a verdadera.

Per canviar el món primer s'ha d'entendre i les falses notícies fan tot el contrari: serveixen per no entendre el món, per confondre, per complicar la comprensió. Per això, els que són més entusiastes i partidaris de les falses notícies i la desinformació són els extremistes que volen escampar l'odi per la societat en comptes de la voluntat de diàleg i de l'entesa. Es una eina ideal per la ultradreta, que és experta en escampar i beneficiar-se dels missatges d'odi.

De notícies falses n'hi ha de tres tipus:

- a) les que busquen crear alarma social,
- b) les volen treure'n benefici econòmic: les notícies falses als mitjans es valoren segons el visionat que aconseguen. De vegades es publiquen notícies de dubtosa veracitat però com que les visites augmenten i els anunciants aposten per fer-hi publicitat, aquesta falsa notícia beneficia al mitjà.
- c) i la tercera, les mentides que serveixen per reafirmar uns ideals específics. La desinformació discriminatòria, la que incorre en delictes d'odi, respon a aquesta finalitat.

Cal distingir la desinformació de la informació errònia o nociva. Hi ha la informació errònia que és quan un s'equivoca sense mala intenció, però després hi ha una

informació nociva que pot ser veritat però està feta amb mala intenció contra un grup determinat voluntàriament. D'exemples de falses notícies en veiem permanentment:

Dos exemples actuals. En les manifestacions d'extrema dreta de Madrid contra la amnistia ha circulat una fotografia d'una dona gran amb sang al cap i el text deia que era l'àvia socialista del qui enviava la imatge però en realitat era una foto de l'1 d'octubre del 2017. Una altra falsa notícia que ha corregut molt són dues fotografies comparades amb un missatge que explica que en una es veuen policies reprimint a Ferraz a Madrid i a l'altra es veuen policies fugint suposadament d'una manifestació d'uns immigrants a Catalunya. El text diu: *La policia en Madrid nos reprime y en cambio con los inmigrantes salen corriendo asustados*. Ara bé, la fotografia no era d'una protesta d'immigrants sinó de Burgos on la gent protestava contra les mesures del Covid.

De mentides n'hi ha hagut sempre. Als diaris s'han publicat falses notícies però com que és en format paper un cop publicat queda allà però a les xarxes socials, qualsevol falsa notícia, corre com la pólvora. Per tant l'expulsió meteòrica de les falses notícies és a les xarxes.

Hi ha diversos estudis de com es difonen les falses notícies. Sembla ser que WhatsApp és el mitjà més habitual per vendre aquestes mentides però també es fa a través de Facebook, Twitter i Telegram. Segons un informe de la Universidad Nacional Tres de Febrero (Argentina) un 18% dels enquestats deia que rebia fake news diverses vegades al dia, un 12% en rebia com a mínim una al dia i un 11,4% un cop a la setmana.

Hi ha empreses dedicades a comprovar la veracitat de les notícies, per exemple, Verificat, Maldito Bulo o Neutral. Google fins i tot té un Fact check explorer. A Amèrica llatina trobem Chequeado, AFP Factual, a Portugal Polígraf i, la Unió Europea té departaments dedicats a investigar les falses notícies.

La veritat molesta sempre als més insolidaris per això han de recórrer a mentides o distorsionar la realitat i per això la premsa objectiva els fa nosa.

La societat de la desinformació és un desafiament global que requereix esforços des de molts camps. És important la regulació de les xarxes socials, la promoció de l'alfabetització mediàtica i també cal demanar als mitjans de comunicació que els seus periodistes facin de periodistes i no de propagandistes. Fomentar l'esperit crític i la verificació de la informació és essencial per contrarestar aquesta xacra. Cal que busquem la veritat, que la defensem i que la exigim als nostres mitjans.